Μιχάλης Μιχαηλίδης

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΛΕΚΤΑΝΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΘΗΝΑ 2025

Μιχάλης Μιχαηλίδης

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΛΕΚΤΑΝΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΘΗΝΑ 2025

Δεν ξέρουν τι κάνουν.
Ωστόσο το κάνουν.
Karl Marx

Το κράτος είναι απλώς η οργανωμένη ισχύς
των κυρίαρχων κοινωνικών στρωμάτων.
Friedrich Engels

Ο Στάλιν παρέλαβε τη Ρωσία του ξύλινου αρότρου
και παρέδωσε τη Ρωσία της ατομικής βόμβας.
Isaac Deutscher

ΕΤΟΣ
1950

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η θερμοκρασία έχει πέσει πολλούς βαθμούς κάτω από το μηδέν. Η πρωινή παγωνιά σουβλίζει τα μάγουλα και δαγκώνει τα αυτιά. Το χιόνι βομβαρδίζει την πρωτεύουσα του πρώτου σοσιαλιστικού κράτους στην ιστορία. Ο ουρανός είναι πηχτός και χάλκινος στη Μόσχα αλλά και σε άλλες πόλεις της ένδοξης Σοβιετικής Ένωσης. Χιονοθύελλες πλήττουν ανελέητα τη μεγάλη, ισχυρή, δίκαιη και ελεύθερη χώρα του Ροντιόν Σαβίριν.

Ο χειμώνας φέρεται απολύτως φυσιολογικά – πάντα έτσι ξεσπάει την οργή του ύστερα από τα μέσα Φεβρουαρίου. Φυσιολογικά –στο μέτρο των δυνατοτήτων τους– φέρονται και οι Μοσχοβίτες: δεν πλησιάζουν εύκολα τη γέφυρα Κρίμσκι, περπατούν σαν κατατρεγμένοι στην οδό Οστόζενκα και τρυπώνουν σε υπόστεγα και εισόδους. Σε λίγες μέρες ωστόσο, στις αρχές Μαρτίου, η ροή πεζών στη γέφυρα θα πυκνώσει· οι μαθητές και οι φοιτητές θα αρχίσουν πάλι να περνούν πάνω από τον Μόσχοβα με παγοπέδιλα στην πλάτη, έχοντας στο μυαλό τα παγοδρόμια του πάρκου Γκόρκι.

Πολύ παράξενο όμως: πέντε χρόνια μετά τη λήξη του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου, μπόλικοι προλετάριοι συνεχίζουν να πηγαίνουν στη δουλειά με το μπαλωμένο χιτώνιο και το τριμμένο παλτό που κληρονόμησαν από τον Κόκκινο Στρατό. Γιατί επιμένουν να φοράνε τα τιμημένα ράκη; Δε σιχαίνονται; Δε θυμούνται σκηνές βρομιάς και φρίκης; Δε σκέφτονται λουτρά αίματος; Γιατί δε βάζουν αυτά τα ρούχα στο μπαούλο; Δεν έχουν αρκετά λεφτά ούτε για ένα ζεστό και ανθεκτικό παλτό;

Βεβαίως ποιος τους καταλαβαίνει; Ποιος καταλαβαίνει τους απλούς βιοπαλαιστές στη χώρα των εργατών και των αγροτών; Ο Σαβίριν, τουλάχιστον, δεν τους καταλαβαίνει. Αυτοί οι δύο, για παράδειγμα, γιατί τσακώνονται στη μέση του χιονισμένου πεζοδρομίου; Ο κοντός προσπαθεί να αρπάξει τον ψηλό από το παλτό. Ο ψηλός θέλει να σπρώξει το σκουφί του κοντού. Ανταλλάσσουν μικρά

προσβλητικά χαστούκια. Προετοιμάζονται για μπουνιές στο κεφάλι και στην κοιλιά, για κλοτσιές στις κνήμες. Πάντως δε βρίζονται ακόμη χυδαία.

«Είσαι ένα αξιολύπητο υποκείμενο!»

«Σε ποιον μιλάς έτσι, παλιόσκυλο;»

Αυτοί οι άνθρωποι έχουν κατεβάσει τα πρώτα ποτηράκια τους από το ξημέρωμα ή έχουν παρασυρθεί από μικροπρεπή συναισθήματα. Δεν εννοούν να απαλλαγούν από τις μικροαστικές ροπές τους, να χωνέψουν ότι ο ατομικισμός χρεοκόπησε. Είναι πολιτικά αναλφάβητοι και ηθικά ανεπαρκείς. Με κάθε τους κίνηση, με κάθε τους λέξη φανερώνουν ότι δεν έχουν σφυρηλατηθεί στο ιδεολογικό μέτωπο. Δεν είναι υποδειγματικοί πολίτες· δεν πρέπει να μπλέκεις μαζί τους. Εξάλλου δεν ελέγχουν καν τα χέρια τους και τα πόδια τους – πέφτουν, σηκώνονται, κινούνται άτσαλα, στριφογυρίζουν σ' έναν βούρκο που έχουν φτιάξει οι ίδιοι. Δε νοιάζονται καν αν θα βγουν ζωντανοί από τον καβγά. Έχουν τον σκοταδισμό στο αίμα τους και τον αφήνουν να ξεχύνεται με τα λόγια τους.

«Κάθαρμα! Πανούκλα! Ξερατό!»

«Γαμημένε κουτσέ! Άτιμε πούστη!»

Επιτέλους πέφτουν τα πρώτα σοβαρά χτυπήματα, για να ξεκαθαρίσει η κατάσταση. Η μια γροθιά έρχεται πίσω από την άλλη. Το κάθαρμα και ο κουτσός βγάζουν βογκητά. Από κάποιο παράθυρο μια γυναίκα ουρλιάζει. Μάλλον ο ένας θερμοκέφαλος έχει πέσει στο χιόνι και ο αντίπαλός του τον αποτελειώνει. Ο Σαβίριν δεν πρόκειται ωστόσο να κοιτάξει προς τα πίσω. Έχει ξεμακρύνει. Βλέπει την πάροδο Γκαγκάρινσκι. Πλησιάζει στην πολυκλινική. Δε θέλει πια να ξέρει τίποτα για το ξερατό και τον πούστη. Να ψοφήσουν κι οι δυο. Να πάνε ματωμένοι στη δουλειά τους. Να επιστρέψουν μυξοκλαίγοντας σε όποιους τους συμπονούν. Να πάνε έρποντας μακριά, σε κάποιο νοσοκομείο του Ντέβιτσιε Πόλιε.

Ωραία: στο ισόγειο κανείς δεν τον αναγνωρίζει. Δεν έχει ακόμη μαζευτεί πλήθος στον διάδρομο. Στα παγκάκια κάθονται μόνο είκοσι πολίτες, φοβισμένοι για τη μοίρα τους. Δεν υπάρχει ούτε ένας που να θέλει να μπει στον ανελκυστήρα. Ωραία: και στον δεύτερο όροφο επι-

κρατεί ησυχία. Ακόμη κι η Λαρίσα Φεοφάνοβα λείπει από το γραφείο της. Άρα ο Σαβίριν μπορεί να κλειδώσει την ενδιάμεση πόρτα και να απλωθεί στον καναπέ. Διότι η Φεοφάνοβα ξέρει τι να πει: «Ο γιατρός είναι μάλλον στο δεύτερο κτίριο. Ενδεχομένως κάνει επίσκεψη στο τρίτο κτίριο. Ίσως βρίσκεται στην αυλή – στη φαρμακαποθήκη». Όμως κάτι δεν πάει καλά στο τραπέζι του Σαβίριν. Κάτι τον ενοχλεί. Άφησε χτες μια επιφάνεια καθαρή και τώρα βλέπει το ονοματεπώνυμό του σ' έναν φάκελο. Τι έχει μέσα; Τι λένε αυτά τα χαρτιά;

1) Επώνυμο, όνομα, πατρώνυμο. Αν έχει γίνει αλλαγή στα στοιχεία ταυτότητας, αναφέρατε ποιο επώνυμο ή όνομα είχατε παλιότερα.
2) Ημερομηνία γέννησης, με το παλιό και με το νέο ημερολόγιο.
3) Τόπος γέννησης. Αν ο τόπος γέννησής σας άλλαξε ονομασία, γράψτε και την παλιά ονομασία.
4) Ανάστημα, χρώμα μαλλιών, χρώμα οφθαλμών, άλλα χαρακτηριστικά.
5) Εθνότητα.
6) Μόρφωση και κοινωνική θέση.
7) Θέση εργασίας και επαγγελματική διεύθυνση.
8) Ποιες ξένες γλώσσες κατέχετε;
9) Κοινωνική θέση στο παλαιό καθεστώς και κοινωνικές καταβολές (καταγωγή από εργάτες, αγρότες, μικροαστούς, εμπόρους, ευγενείς, διακεκριμένους πολίτες, κληρικούς, στρατιωτικούς).
10) Έτος κομματικής ένταξης. Αν δε γίνατε ποτέ μέλος του Πανενωσιακού Κομμουνιστικού Κόμματος (μπολσεβίκων), γράψτε εξωκομματικός.
11) Έτος εγγραφής στην Πανενωσιακή Λενινιστική Κομμουνιστική Ένωση Νεολαίας – Κομσομόλ.
12) Αν παλιότερα ήσασταν μέλος του Πανενωσιακού Κομμουνιστικού Κόμματος (μπολσεβίκων) και δεν είστε πια, αναφέρατε ποια περίοδο ανήκατε στο Κόμμα. Γιατί δεν ανήκετε σήμερα στο Πανενωσιακό Κομμουνιστικό Κόμμα (μπολσεβίκων); Ανήκατε ποτέ σε άλλο κόμμα;

13) Κατά τη διάρκεια της θητείας σας στο Πανενωσιακό Κομμουνιστικό Κόμμα (μπολσεβίκων) ή στην Κομσομόλ, σας επιβλήθηκαν ποινές; Πού, πότε, από ποιον. Αν ανακλήθηκαν, από ποιον ανακλήθηκαν και γιατί.

14) Είχατε ποτέ ταλαντεύσεις για τη γενική γραμμή του Πανενωσιακού Κομμουνιστικού Κόμματος (μπολσεβίκων); Πήρατε ποτέ μέρος σε αντιπολιτευτικές και αντικομματικές φατρίες; Πού, πότε, ποιες.

15) Έχετε κληθεί ως μάρτυρας σε ανάκριση ή σε δίκη; Έχετε παραπεμφθεί σε δίκη; Έχετε συλληφθεί; Έχετε εκτίσει διοικητική ή δικαστική ποινή; Έχετε ποτέ στερηθεί τα εκλογικά σας δικαιώματα; Έχετε κοντινό ή μακρινό συγγενή υπό ανάκριση, υπόδικο ή τιμωρημένο με κάποια ποινή;

16) Έχετε διπλή υπηκοότητα (σοβιετική και ξένη); Βρεθήκατε ποτέ στο εξωτερικό; Σε ποιες χώρες; Ποια χρονικά διαστήματα; Ποια ήταν η απασχόλησή σας στο εξωτερικό;

17) Έχετε τώρα, ή είχατε στο παρελθόν, συγγενείς στο εξωτερικό; Η σύζυγός σας έχει τώρα, ή είχε στο παρελθόν, συγγενείς στο εξωτερικό; Αν υπάρχει τώρα συγγενής σας στο εξωτερικό, διατηρείτε επαφές μαζί του; Έχετε κάποιον συγγενή με διπλή υπηκοότητα (σοβιετική και ξένη) στη χώρα μας;

18) Ήσασταν αιχμάλωτος ή εξόριστος κατά τη διάρκεια του Ιμπεριαλιστικού Πολέμου ή του Εμφυλίου Πολέμου; Ήταν οι γονείς σας αιχμάλωτοι ή εξόριστοι κατά τη διάρκεια του Ιμπεριαλιστικού Πολέμου ή του Εμφυλίου Πολέμου;

19) Πού βρισκόσασταν κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου;

20) Θητεία στον Κόκκινο Στρατό.

21) Θητεία στον Σοβιετικό Στρατό (μετά τον Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο).

22) Θητεία στην παρανομία (πριν από τη Μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση).

23) Θητεία στους παρτιζάνους (κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου ή του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου).

24) Τραυματισμοί σε πολεμικό ή σε πολιτικό μέτωπο.
25) Αναφέρατε ποιος από τους συγγενείς σας ανήκε σε άλλο κόμμα πριν από τη Μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση. Αναφέρατε ποιος από τους συγγενείς σας εργαζόταν πριν από τη Μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση στην αστυνομία, στη χωροφυλακή, στην εισαγγελία, στην υπηρεσία φυλακών, στη συνοριακή φρουρά, σε φρουρά συνοδείας.
26) Οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος, εργένης, χήρος). Αν είστε έγγαμος, αναφέρατε το επώνυμο, το όνομα, το πατρώνυμο, την ηλικία, τη θέση εργασίας και την επαγγελματική διεύθυνση κάθε μέλους της στενής σας οικογένειας (σύζυγος, παιδιά). Αν είστε χήρος ή έχετε πάρει ένα διαζύγιο, αναφέρατε το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο της πρώην συζύγου. Αν έχετε πάρει δύο ή περισσότερα διαζύγια, αναφέρατε κάθε πρώην σύζυγο με το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο.
27) Τωρινή διεύθυνση κατοικίας.
28) Όλες οι προηγούμενες διευθύνσεις σας από την ημέρα της γέννησής σας.
29) Ο πατέρας σας, η μητέρα σας, οι αδελφοί σας, οι αδελφές σας. Αναφέρατε επώνυμο, όνομα, πατρώνυμο, ηλικία, διεύθυνση κατοικίας, θέση εργασίας, επαγγελματική διεύθυνση. Για τους νεκρούς κοντινούς συγγενείς σας αναφέρατε επώνυμο, όνομα, πατρώνυμο, θέση εργασίας και έτος θανάτου.
30) Ο πατέρας, η μητέρα, οι αδελφοί και οι αδελφές της συζύγου σας. Αναφέρατε όσες πληροφορίες διαθέτετε γι' αυτούς.

Απέξω κάποιος θορυβεί: τριγυρίζει, μετακινεί το βάζο και το σταχτοδοχείο, χτυπάει ένα φλιτζάνι με το νύχι, κάθεται στην καρέκλα, σηκώνεται. Η Φεοφάνοβα επέστρεψε στο πόστο της και θέλει να δείξει πόσο παραγωγική είναι. Με κάποιον μαγικό τρόπο, πάντα καταλαβαίνει πότε ο Σαβίριν βρίσκεται στο γραφείο του. Αυτή θα ξέρει πώς έφτασε εδώ ο κόκκινος φάκελος και δε θα τόλμησε να τον ανοίξει. Ο Σαβίριν πρέπει να την προλάβει, προτού σύρει τα πόδια της και φύγει για άλλες περιοχές. Πρέπει να την ξαφνιάσει.

«Ποιος έφερε τον φάκελο;»

«Καλημέρα δε λέτε, Ροντιόν Αντόνοβιτς; Τόσο λίγο με σέβεστε; Πού πήγαν οι τρόποι σας; Λογίστρια είμαι. Λογίστρια μιας ολόκληρης πολυκλινικής. Δεν είμαι δούλα σας».

«Μη με ζαλίζετε, Λαρίσα Μπορίσοβνα! Ξαναρωτάω. Ποιος έφερε τον φάκελο; Τον κόκκινο φάκελο με τα κορδόνια».

«Μια νοσοκόμα».

«Ποια νοσοκόμα;»

«Η προϊσταμένη του οφθαλμολογικού τμήματος».

«Κρατούσε κι άλλους φακέλους;»

«Όχι».

«Εντάξει, Λαρίσα Μπορίσοβνα. Θα τα πούμε αργότερα. Δεν τελειώσαμε ακόμη».

«Πού πάτε, Ροντιόν Αντόνοβιτς;»

«Πάω να κόψω λουλούδια».

Με όλα αυτά ο Σαβίριν ξέχασε να φορέσει την άσπρη πουκαμίσα. Ευτυχώς. Έτσι δε θα τον πλησιάσει κανείς στον διάδρομο για να του ζητήσει πληροφορίες με ικετευτικό βλέμμα. Το ζήτημα δεν είναι όμως αυτό. Εμφανίστηκε μπροστά του ερωτηματολόγιο. Απ' ό,τι φαίνεται, ο διεθνής συσχετισμός δυνάμεων είναι αρνητικός, η πάλη ενάντια στα κοινωνικώς βλαβερά στοιχεία έχει ατονήσει, η επαγρύπνηση πρέπει να ενταθεί. Προφανώς οι ηγέτες έχουν αναλύσει την κατάσταση και έχουν αντλήσει πολιτικά συμπεράσματα: οι προλετάριοι γίνονται με το παραμικρό πλιατσικολόγοι και υπονομεύουν τον πανενωσιακό αγώνα· οι επιτελικοί διαπρέπουν μόνο στον καριερισμό και στην αυταρέσκεια· οι συνοδοιπόροι είναι διπρόσωποι και φιλοτομαριστές· οι εχθροί δε σταματούν να στήνουν παγίδες και ενέδρες. Ωστόσο πόσοι γιατροί βρήκαν σήμερα ερωτηματολόγιο στο τραπέζι τους; Ο Σαβίριν δε χάνει τίποτα αν περάσει από δυο τρία τμήματα του ορόφου, προτού ανέβει στον Αμφιτεάτροφ. Άλλωστε το νευρολογικό τμήμα απέχει λίγα βήματα και η πόρτα της Μπραγκίνσκαγια φαίνεται από μακριά ανοιχτή. Ναι, είναι ανοιχτή.

«Να σε ρωτήσω κάτι, Όλγκα Νικολάγεβνα;»

«Στη διάθεσή σου, Ροντιόν Αντόνοβιτς».

«Έλαβες έναν φάκελο;»

«Τι φάκελο;»

«Έναν κόκκινο φάκελο».

«Όχι».

«Λες αλήθεια;»

«Τι θέλεις τώρα; Να σου ορκιστώ στη μνήμη του μακαρίτη του πατέρα μου;»

«Όχι. Σε πιστεύω».

Και τώρα; Ποιο τμήμα βρίσκεται πλησιέστερα στον ανελκυστήρα; Το γυναικολογικό. Ο Λαβρόφ δε θα λείπει· θα απαντήσει κι αυτός στην ίδια ερώτηση. Πράγματι, είναι στο γραφείο του. Είναι μόνος και δεν παριστάνει ότι σκέφτεται. Δείχνει ανέμελος· μάλλον δεν έχει βάρη στη συνείδησή του.

«Γιατί αυτή η πρωινή εισβολή, Ροντιόν Αντόνοβιτς;»

«Σε τάραξα, Γκενάντι Βασίλιεβιτς;»

«Τι συμβαίνει; Έχουμε πάλι πόλεμο;»

«Δεν άκουσα κάτι τέτοιο».

«Τι θέλεις τότε;»

«Έχεις να μου πεις κάτι για έναν φάκελο;»

«Δε σε αντιλήφθηκα».

«Πώς άρχισες τη μέρα σου; Κάθισες στην καρέκλα σου και άνοιξες έναν μεγάλο κόκκινο φάκελο με κορδόνια; Έναν φάκελο με το όνομά σου απέξω;»

«Συγγνώμη, αλλά δεν μπορώ να σε καταλάβω σήμερα, Ροντιόν Αντόνοβιτς...»

«Δε βρήκες έναν φάκελο στο τραπέζι σου το πρωί;»

«Όχι».

«Είσαι βέβαιος;»

«Ρωσικά σού μιλάω. Δε βρήκα φάκελο στο τραπέζι μου. Ούτε κόκκινο, ούτε κίτρινο, ούτε πράσινο. Μα τι τρέχει;»

«Τίποτα. Κάποιο λάθος θα έγινε. Όλο σκοτώνουμε το τέρας της γραφειοκρατίας και όλο εκείνο ανασταίνεται».

«Τι;»

«Άσε. Θα σου εξηγήσω κάποια άλλη φορά, Γκενάντι Βασίλιεβιτς».

Δεν υπάρχει αμφιβολία: ο μόνος που μπορεί να λύσει το μυστήριο είναι ο Ολέγκ Αμφιτεάτροφ. Ο Σαβίριν δε χρειάζεται να ξοδέψει κι άλλο χρόνο με τους χασομέρηδες του δευτέρου ορόφου· πρέπει να ανέβει τρέχοντας τα σκαλιά και να ξεμοναχιάσει τον διοικητή.

Στον τρίτο όροφο θα απαντηθούν όλα. Και γρήγορα. Όμως ποια είναι αυτή η νοσοκόμα; Βγήκε μόλις από το γραφείο του διοικητή; Από πίσω φαίνεται γνωστή. Ναι, είναι η Ισούτινα. Η προϊσταμένη του οφθαλμολογικού τμήματος. Η νοσοκόμα που ακούμπησε τον φάκελο στο τραπέζι του Σαβίριν.

«Καλή μου Ισούτινα!»

«Πώς με είπατε;»

«Είδατε; Σας αναγνωρίζω κι από πίσω».

«Μη λέτε τέτοια πράγματα σε μια παντρεμένη γυναίκα, Ροντιόν Αντόνοβιτς...»

«Μη με παρεξηγείτε, Ισούτινα. Μόνο μια ερώτηση ήθελα να κάνω. Ο διοικητής είναι στο γραφείο του;»

«Νομίζω ότι έχει πάει στο ισόγειο – στο ακτινολογικό τμήμα. Κι αν δεν είναι εκεί, κάνει τις πρωινές επισκέψεις του στα κρεβάτια του δεύτερου και του τρίτου κτιρίου».

«Άρα είναι στο γραφείο του. Ευχαριστώ, καλή μου Ισούτινα».

Να τος! Στη γνωστή του θέση. Έχει ισορροπήσει την ορθάνοιχτη *Πράβντα* πάνω στα γεννητικά του όργανα και καπνίζει. Στο σταχτοδοχείο υπάρχουν ήδη τρία αποτσίγαρα. Στο τραπέζι είναι διπλωμένη η *Ιζβέστιγια* και περιμένει τη σειρά της να μελετηθεί. Για λίγο, όμως, η ανάγνωση πρέπει να σταματήσει.

«Μην κρύβεσαι πίσω από την εφημερίδα του Κόμματος, Ολέγκ Νιέστροβιτς».

«Σε χωριό μεγάλωσες, Σαβίριν; Δε σου έμαθαν τρόπους στο σπίτι σου; Γιατί δε χτύπησες την πόρτα πριν μπεις;»

«Σήμερα έπρεπε να κάνω μια εξαίρεση. Εσύ μου έστειλες το ερωτηματολόγιο;»

«Ακριβώς».

«Για ποιο λόγο; Το ερωτηματολόγιό μου και η αυτοβιογραφία μου βρίσκονται στο αρχείο της πολυκλινικής, στους φακέλους προ-

σωπικού. Στο αρχείο της πολυκλινικής υπάρχει οτιδήποτε μπορεί να ψάχνεις για μένα. Έπρεπε απλώς να κάνεις ένα τηλεφώνημα στη Φεοφάνοβα».

«Εγώ σε γνωρίζω καλά, Σαβίριν. Όμως κάποιοι δε σε ξέρουν και θέλουν να μάθουν πράγματα για σένα».

«Ποιοι;»

«Δε νομίζω ότι πρέπει να επεκταθώ άλλο».

«Μόνο για μένα ενδιαφέρονται;»

«Όχι βέβαια. Δεν είσαι τόσο μεγάλη προσωπικότητα, Σαβίριν».

«Εννοείς ότι το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε όλα τα τμήματα της πολυκλινικής;»

«Ναι, αυτό εννοώ».

«Έστειλες ερωτηματολόγιο στη διευθύντρια του νευρολογικού τμήματος και στον διευθυντή του γυναικολογικού τμήματος;»

«Ναι. Όλοι οι γιατροί της πολυκλινικής θα απαντήσουν αυτές τις ερωτήσεις και θα γράψουν αυτοβιογραφία».

«Θα περάσεις κι εσύ απ' αυτή τη διαδικασία;»

«Ναι».

«Γιατί;»

«Μόνο ο Θεός ξέρει. Κι εφόσον δεν υπάρχει Θεός, κανείς δεν ξέρει».

«Δε βλέπω να ανησυχείς, Ολέγκ Νιέστροβιτς».

«Γιατί να ανησυχώ; Θα περάσει κι αυτό. Γιατί να ανησυχώ; Η διαγωγή μου είναι ανεπίληπτη. Και ειλικρινά δεν καταλαβαίνω την αγωνία σου. Πότε απάντησες τελευταία φορά σε ερωτηματολόγιο;»

«Το 1941. Όταν ανέλαβες τη διοίκηση της πολυκλινικής».

«Βλέπεις; Το λες και μόνος σου. Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε. Έχουν συμβεί συνταρακτικά γεγονότα από τότε».

«Τι ψάχνουν, Ολέγκ Νιέστροβιτς; Θέλουν να καθαρίσουν ολόκληρο το πεδίο των υψηλόμισθων από αντικοινωνικά και αδρανή στοιχεία ή απλώς ετοιμάζουν εκκαθάριση στον τομέα της υγείας;»

«Πολλά ρωτάς, Σαβίριν. Μην μπλέκεσαι σε τέτοια ζητήματα. Θυμήσου μόνο ότι κάθε σχέση με τον Κόκκινο Στρατό εκτιμάται ιδιαιτέρως και ότι κάθε επαφή με το εξωτερικό αποδοκιμάζεται εντόνως. Όσο για την αυτοβιογραφία, δε χρειάζεται να φλυαρήσω. Έχω

δει πώς γράφεις. Ξέρεις πώς να δώσεις στην αυτοβιογραφία σου έναν ελεύθερο και προσωπικό τόνο χωρίς απρέπειες. Συνεννοηθήκαμε;»

«Δε θα φύγω έτσι εύκολα. Τι νόημα έχει στις μέρες μας η ερώτηση πέντε; Θέλουν να σιγουρευτούν ότι δεν προέρχομαι από την Ουκρανία ή το Καζακστάν;»

«Δε σε είχα για απληροφόρητο, Σαβίριν. Μόνο οι Εβραίοι φοβούνται την ερώτηση πέντε. Δε διαβάζεις την *Πράβντα* και την *Ιζβέστιγια*; Δε γνωρίζεις ότι το νεογέννητο κράτος του Ισραήλ έγινε αμέσως όπλο στα χέρια των χειρότερων εχθρών μας; Αγνοείς ότι στο εσωτερικό μέτωπο συνεχίζεται η εκστρατεία κατά του κοσμοπολιτισμού; Δεν έχεις ακούσει ποτέ σου την έκφραση "απάτριδες κοσμοπολίτες"; Δεν υποψιάζεσαι ότι αυτή η έκφραση αναφέρεται στους Εβραίους;»

«Πόσα χρόνια εργαζόμαστε μαζί, Ολέγκ Νιέστροβιτς;»

«Εννιά. Πάνω κάτω τόσα».

«Έχω ποτέ προδώσει την εμπιστοσύνη σου;»

«Δε θα το έλεγα».

«Συνεπώς δικαιούμαι να μάθω κάτι».

«Τι θέλεις να μάθεις, Σαβίριν;»

«Το ερωτηματολόγιο και η αυτοβιογραφία... Πού θα καταλήξουν;»

«Στην Αγκιτπρόπ... Όμως φύγε τώρα... Κι η μεταξύ μας συζήτηση δεν έγινε ποτέ».

Η Αγκιτπρόπ θέλει πληροφορίες. Άρα ο Σαβίριν είναι αφελής και απρόσεκτος. Δείχνει χαλαρότητα και αμεριμνησία στις δοσοληψίες του με έναν μάλλον επικίνδυνο ασθενή. Δεν κρατάει τη σωστή απόσταση από ένα ισχυρό μέλος του Κόμματος. Παρασύρεται από τη συμπόνια σαν Αμερικανίδα κληρονόμος και ξεχνάει ορισμένες πατρικές συμβουλές, ορισμένες σοφές συμβουλές. Στο τέλος θα νιώσει λύπηση και για τη Λαρίσα Φεοφάνοβα. Αυτή η γυναίκα είναι όμως τόσο γρουσούζα! Κάθε χρόνο παραμορφώνεται περισσότερο από το πάχος. Μέρα με τη μέρα η φωνή της γίνεται όλο και πιο τσιριχτή. Ώρα με την ώρα θυμίζει όλο και λιγότερο πλάσμα θηλυκού γένους. Ωστόσο ο Σαβίριν την έχει ανάγκη· πρέπει πάλι να της μιλήσει.

«Λαρίσα Μπορίσοβνα, προσέξτε με καλά! Τώρα θα μπω μέσα και θα κλειδώσω την πόρτα».

«Να βάλετε και τον σύρτη, Ροντιόν Αντόνοβιτς».

«Αν κάποιος με γυρέψει, ξέρετε τι θα πείτε».

«Σκοπεύετε να κοιμηθείτε;»

«Μη δοκιμάζετε την υπομονή μου, Λαρίσα Μπορίσοβνα! Μόνο αυτό σας λέω!»

Τι ψυχισμός! Τι δυσάρεστη γυναίκα! Θέλει να περνάει τον βίο της βουτηγμένη στη ρουτίνα και στην τσαπατσουλιά. Δεν μπορεί να μιλήσει γλυκά σε κανέναν. Χαίρεται μόνο όταν εκτελεί εντολές με τον δικό της τρόπο – τον στραβό κι ανάποδο. Γι' αυτό τα σκάτωσε εκείνη τη μέρα στις αρχές Ιανουαρίου.

Ο διάδρομος του δευτέρου ορόφου ήταν εκείνη τη μέρα γεμάτος άτυχους και μουτρωμένους πολίτες. Οι καθισμένοι στα παγκάκια βογκούσαν με μισόκλειστα μάτια και οι όρθιοι μουρμούριζαν βρισιές. Οι νοσοκόμες αντιμετώπιζαν τις διαμαρτυρίες με γερές δόσεις ρωσικής αγένειας. Ο Σαβίριν επέστρεψε κάποια στιγμή από τη φαρμακαποθήκη με βήμα ταχύ, είδε όσα συνέβαιναν με κλεφτές ματιές και πρόλαβε να μπει στο γραφείο του πριν τον σταματήσουν κάποιοι από τους χρόνιους ασθενείς. Έπειτα η Φεοφάνοβα έσπρωξε αργά την ενδιάμεση πόρτα και είπε ανόρεχτα:

«Κάποιος σας ζητάει από το πρωί».

«Δε θυμάμαι να περιμένω ασθενή σήμερα», είπε ο Σαβίριν. «Έχει παραπεμπτικό;»

«Όχι, Ροντιόν Αντόνοβιτς. Όμως επιμένει να δει εσάς και μόνον εσάς».

«Δε με νοιάζει. Δεν του είπατε να πάει σε κάποιον συνάδελφο;»

«Του το είπα, αλλά δε μου έδωσε σημασία και επανέλαβε πολλές φορές το όνομά του».

«Σας πρόσβαλε πολύ αυτό, Λαρίσα Μπορίσοβνα;»

«Πάρα πολύ».

«Το περίμενα... Και πώς λέγεται ο επισκέπτης μας;»

«Γιούρι Αντρέγεβιτς Ζντάνοφ».

«Πώς; Άκουσα καλά; Μιλάτε σοβαρά, Λαρίσα Μπορίσοβνα; Αφήσατε αυτόν τον άνθρωπο στον διάδρομο; Γιατί δεν τον φέρατε στο γραφείο μου; Δεν είδατε τι γίνεται στον διάδρομο;»

«Έκανα αυτό που θεώρησα σωστό».

«Αυτό που θεωρήσατε σωστό; Τρέξτε γρήγορα να τον φέρετε! Χαθείτε αμέσως από μπροστά μου! Και να ξέρετε: αν δεν τον βρείτε, θα πέσουν πολλά κεφάλια!»

Περιέργως ο Ζντάνοφ δεν παρουσιάστηκε έξαλλος από θυμό· δεν εξαπέλυσε απειλές και κατάρες. Το πιο περίεργο όμως απ' όλα ήταν ότι βρισκόταν στην πολυκλινική απλώς για ένα δικό του πρόβλημα υγείας: για ένα κενό στα μαλλιά του πάνω από το αριστερό αυτί. Αντί να πάει στο νοσηλευτήριο του Κρεμλίνου στην οδό Βοζντβιζένκα, στο νοσοκομείο με τους γνωστότερους γιατρούς της χώρας, ήρθε μέχρι την πάροδο Γκαγκάρινσκι. Αντί να καλέσει στο σπίτι του τους δύο ή τρεις καλύτερους δερματολόγους της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, επέλεξε να συμβουλευτεί έναν επαρκή παθολόγο. Μάλιστα δεν ενδιαφερόταν ούτε για το δερματολογικό τμήμα της πολυκλινικής.

«Εσείς θα κάνετε τη διάγνωση», είπε. «Πάρτε το απόφαση».

«Ποιος σας συμβούλεψε να έρθετε σ' εμένα;» είπε ο Σαβίριν.

«Ο Κονσταντίν Σίμονοφ με έστειλε. Μου μίλησε για σας με τα καλύτερα λόγια. Πιστεύει πολύ στην αξία σας».

«Εντάξει... Τώρα πρέπει να ανοίξω έναν φάκελο για το ιστορικό σας...»

«Όχι. Δε χρειάζεται. Πείτε μου απλώς τι βλέπετε».

«Είστε νέος. Έτσι δεν είναι; Πόσων ετών είστε;»

«Τριάντα. Θα μπω στα τριάντα ένα τον Αύγουστο».

«Έχετε χωρίστρα, βλέπω. Και φυσικά ξέρετε ότι τα μαλλιά σας είναι κάπως αδύναμα. Όμως είστε υγιής και λογικά θα διατηρήσετε τα μαλλιά σας για αρκετά χρόνια. Αυτό που σας συνέβη ονομάζεται γυροειδής αλωπεκία και συνήθως έχει παροδικό χαρακτήρα».

«Τι προτείνετε;»

«Μου ζητάτε να σας δώσω θεραπεία;»

«Ναι».

«Η τρύπα στα μαλλιά σας είναι πολύ σημαντική για σας;»

«Τρομερά σημαντική».

«Ας δούμε τι μπορεί να γίνει... Δεν είμαι δερματολόγος, αλλά

είμαι τυχερός: πριν από λίγους μήνες έμαθα για περιπτώσεις παρόμοιες με τη δική σας. Τέλος πάντων... Ο δερματολόγος της πολυκλινικής παρασκεύασε μια πειραματική αλοιφή με κορτιζόνη και το αποτέλεσμα ήταν γρήγορο και ικανοποιητικό. Κάπου έχω βάλει το χαρτί με τα υλικά, σε κάποιο συρτάρι... Το βρήκα. Θα σας γράψω τα συστατικά κι εσείς θα πάτε σ' έναν καλό χημικό του Ινστιτούτου Φαρμακολογίας για να σας φτιάξει την αλοιφή. Η κορτιζόνη είναι δυσεύρετη στη χώρα μας, αλλά νομίζω ότι εσείς δε θα δυσκολευτείτε να την αποκτήσετε».

«Ύστερα τι θα γίνει;»

«Θα απλώνετε μικρή ποσότητα της αλοιφής στην προβληματική περιοχή μία φορά την ημέρα και σε τρεις εβδομάδες το τριχωτό της κεφαλής θα αποκατασταθεί. Οι νέες τρίχες θα είναι μάλλον γκρίζες, αλλά μην ανησυχήσετε. Σταδιακά θα γίνουν όπως οι υπόλοιπες».

«Μπορείτε να εγγυηθείτε για το αποτέλεσμα;»

«Δεν μπορώ να εγγυηθώ για οτιδήποτε. Τα πάντα εξαρτώνται από τον οργανισμό σας».

«Κατάλαβα».

«Ακούστε και κάτι άλλο. Αν θελήσετε να περάσετε πάλι από το γραφείο μου, τηλεφωνήστε στο σπίτι μου την προηγούμενη μέρα. Εκεί κάποιος θα απαντήσει οπωσδήποτε και θα με ενημερώσει. Σημειώνω το τηλέφωνό μου στη συνταγή».

«Ναι, νομίζω ότι θα με ξαναδείτε», είπε ο Ζντάνοφ και αποχώρησε χωρίς να αναφέρει το παραμικρό για πληρωμή.

Τρεις εβδομάδες αργότερα παίχτηκε ένα λίγο διαφορετικό έργο. Ο Ζντάνοφ είπε ότι η τρύπα πάνω από το αριστερό του αυτί είχε καλυφθεί και ότι ήταν πολύ ευχαριστημένος με το αποτέλεσμα της θεραπείας. Ο Σαβίριν δήλωσε χαρούμενος για την επιτυχία της αλοιφής και ρώτησε αν είχε παρουσιαστεί κάποιο καινούργιο πρόβλημα. Ο Ζντάνοφ ψέλλισε ότι το δεξί του γόνατο τον είχε ταράξει στον πόνο και κατέβασε το παντελόνι του μέχρι τους αστραγάλους. Ο Σαβίριν είδε ότι το γόνατο ήταν πρησμένο από υπερέκκριση αρθρικού υγρού και πρότεινε μια βόλτα μέχρι τον πρώτο όροφο και το ορθοπεδικό τμήμα. Ο Ζντάνοφ απέρριψε την ιδέα και απαίτησε άμεση λύση.

Ο Σαβίριν τον έβαλε να γδυθεί τελείως και διαπίστωσε σκολίωση. Ο Ζντάνοφ χλώμιασε και ζήτησε φάρμακα. Ο Σαβίριν ξεκαθάρισε ότι η σκολίωση δεν απαλείφεται και εξήγησε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση απαιτείται ενδυνάμωση των οστών και των μυών. Ο Ζντάνοφ κοίταξε με δυσπιστία και ζήτησε πιο σαφείς απαντήσεις. Ο Σαβίριν σκέφτηκε ορισμένες γυμναστικές ασκήσεις με βέβαιη ευεργετική επίδραση και τις κατέγραψε σ' ένα χαρτί. Ο Ζντάνοφ δίπλωσε το χαρτί, το έβαλε σε μια εσωτερική τσέπη του σακακιού του και έφυγε φανερά εκνευρισμένος.

Ξαναγύρισε ένα μεσημέρι στις αρχές Φεβρουαρίου. Αισθανόταν τη στοματική του κοιλότητα στρωμένη με βαμβάκι. Δεν μπορούσε να καταπιεί οποιαδήποτε τροφή χωρίς νερό. Όταν ξυπνούσε, ένιωθε τα βλέφαρά του κολλημένα και κατέβαλλε μεγάλη προσπάθεια για να τα ανοίξει. Όταν τα κατάφερνε με τα βλέφαρα, ήθελε να τρίψει τα μάτια του για να τα καθαρίσει από την άμμο που τα τρυπούσε και δυσκολευόταν να συνηθίσει το φως των λαμπτήρων στο διαμέρισμά του.

Αρχικά ο Σαβίριν προσπάθησε να τον στείλει στο επάνω πάτωμα, στο τμήμα ωτορινολαρυγγολογίας, αλλά δεν τον έπεισε. Έπειτα τον εξέτασε και έφτιαξε μια μικρή λίστα με συμπτώματα. Η γλώσσα παρουσιαζόταν στεγνή και κατακόκκινη. Στην ασπριδερή και ξεραμένη στοματική κοιλότητα διακρίνονταν μικρά ίχνη πηχτού σιέλου. Σε κάθε άκρο του στόματος υπήρχε μια σχισμή σαν χαρακιά. Οι βολβοί των ματιών έμοιαζαν βαπτισμένοι σε ζωμό παντζαριών. Το μυαλό του Σαβίριν πήγε μετά στο σύνδρομο του Σιέγκρεν, αλλά γρήγορα οδηγήθηκε σε διαφορετική κατεύθυνση. Ένας άντρας τριάντα ετών είχε εμφανίσει πρώτα γυροειδή αλωπεκία, ύστερα οίδημα στο γόνατο, αργότερα ξηροστομία μαζί με ξηροφθαλμία. Κι όλα αυτά είχαν προκύψει σε διάστημα σαράντα ημερών.

«Ενδιαφέρον...» είπε τελικά ο Σαβίριν.

«Τι είναι ενδιαφέρον;» είπε ο Ζντάνοφ.

«Αφήστε το, Γιούρι Αντρέγεβιτς. Αφήστε το. Θα έλεγα ότι η κατάστασή σας δεν είναι ανησυχητική. Σας αρέσουν οι καραμέλες;»

«Οι καραμέλες;»

«Ναι. Τι γεύση προτιμάτε; Μέντα ή κανέλα;»

«Κανέλα».

«Ωραία. Θα πιπιλάτε πολλές καραμέλες κανέλας κάθε μέρα και η ξηροστομία θα παρουσιάσει μεγάλη βελτίωση. Επίσης θα πίνετε πολύ γάλα, θα κόψετε για λίγο καιρό τις ξηρές τροφές και θα τρώτε το φαγητό σας σε χλιαρή θερμοκρασία».

«Μόνο αυτά πρέπει να κάνω;»

«Όχι βέβαια! Για την ερυθρότητα στα μάτια θα πάρετε ένα κολλύριο με αποσταγμένο νερό από κάποιο φαρμακείο. Ωστόσο...»

«Τι;»

«Δεν καταλαβαίνετε ότι οι επισκέψεις σας είναι παράτυπες; Γιατί έρχεστε εδώ, Γιούρι Αντρέγεβιτς; Γιατί επιμένετε να γίνονται όλα με μυστικότητα; Γιατί δεν πάτε στην οδό Βοζντβιζένκα;»

«Πώς; Βοζντβιζένκα; Αυτή η οδός δε λέγεται έτσι πια. Λέγεται Καλίνινα. Όμως, απ' ό,τι φαίνεται, εσείς προτιμάτε τις παλιές ονομασίες των δρόμων...»

«Κοιτάξτε, Γιούρι Αντρέγεβιτς: γεννήθηκα το 1903· χρησιμοποιώ όποιες ονομασίες μού κατεβαίνουν. Εν πάση περιπτώσει, γιατί δεν πάτε στο νοσηλευτήριο του Κρεμλίνου;»

«Τους γιατρούς που δουλεύουν εκεί τους έμαθα άριστα. Ανέλαβαν την περίθαλψη του πατέρα μου στο Βαλντάι και ο πατέρας μου πέθανε».

«Αν μου επιτρέπετε, ποιοι γιατροί ασχολήθηκαν με την υγεία του πατέρα σας;»

«Στο Βαλντάι ήρθαν ο Γεγκόροφ, ο Βινογκράντοφ, ο Μαγιόροφ και ο Βασιλένκο. Επίσης θυμάμαι δύο γιατρίνες: τη Σόφια Καρπάι και τη Λίντια Τιμασούκ».

«Δεν ξέρω την Καρπάι και την Τιμασούκ. Όμως τους υπόλοιπους τους γνωρίζω προσωπικά από χρόνια. Τους γνωρίζω και τους σέβομαι. Όλοι εργάζονται στο νοσηλευτήριο του Κρεμλίνου. Ο Βινογκράντοφ και ο Βασιλένκο είναι καθηγητές στο Πρώτο Ιατρικό Πανεπιστήμιο. Ο Γεγκόροφ διδάσκει στην Ιατρική Ακαδημία Στρατού».

«Δε μου λέτε κάτι καινούργιο, Ροντιόν Αντόνοβιτς. Πάντως οι αξιότιμοι καθηγητές σας δεν τα πήγαν πολύ καλά στην περίπτωση